

Za lažje razumevanje novega Zakona o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) smo pripravili nekaj najpogostejših vprašanj in odgovorov.

1. SODNE ZADEVE

Katere bodo nujne zadeve, kjer bodo sodišča tudi v tem času opravljala naroke in odločala?

Kot nujne bodo obravnavane (začasno, tj. v času trajanja teh ukrepov) naslednje zadeve:

- preiskave in sojenje v kazenskih zadevah, v katerih je obdolžencu odvzeta ali omejena prostost, ter v kazenskih zadevah tujcev, ki ne prebivajo v Republiki Sloveniji,
- izvršilne zadeve v zvezi z vzgojo in varstvom otrok ter prežिवninskimi obveznostmi, ki izhajajo iz zakona,
- nepravdne zadeve o pridržanju oseb v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah.

Ostale nujne zadeve (postopek v zadevah zavarovanja, menični in čekovni protesti ter menične tožbe, spori za objavo popravka objavljene informacije, popis zapustnikovega premoženja, zadeve prisilne poravnave in stečaja, druge zadeve, za katere tako določa zakon) pa bo lahko izmed nujnih izvzel predsednik VSRS z Odredbo.

Kako je z roki in naroki na sodiščih?

V pravu ločimo materialne in procesne roke:

- materialni roki so roki za uveljavljanje materialnih pravic, ki jih upravičencem daje materialni predpis. Z uveljavljanjem te pravice se začne postopek na sodišču.
- procesni roki pa so roki, ki jih daje procesni zakon za opravljanje določenih procesnih dejanj v postopku.

Roki za uveljavljanje pravic strank v sodnih postopkih ne tečejo.

Procesni roki, razen v nujnih zadevah v tem obdobju, ne tečejo, prav tako se ne vročajo sodna pisanja. Če je bilo sodno pisanje vročeno, začnejo teči procesni roki prvi naslednji dan, ko bodo prenehali veljati posebni ukrepi.

Sodno pisanje mi je bilo vročeno. Kako je s procesnim rokom?

Procesni roki, razen v nujnih zadevah v tem obdobju, ne tečejo, prav tako se ne vročajo sodna pisanja. Če je bilo sodno pisanje vročeno, začnejo teči procesni roki prvi naslednji dan, ko prenehajo veljati posebni ukrepi.

Primer: V sodnem postopku ste kot tožena stranka v odškodninski zadevi prejeli poziv sodišča za odgovor na tožbo z rokom 30 dneh od njene vročitve. Rok bo pričel teči prvi naslednji dan po prenehanju začasnih ukrepov.

Kako je z materialnimi roki?

Roki za uveljavljanje pravic strank v sodnih postopkih ne tečejo.

Primer: Nameravali ste vložiti zasebno tožbo zaradi kaznivega dejanja razžalitve. Zasebno tožbo je potrebno vložiti v šestih mesecih od dneva, ko je upravičenec zvedel za kaznivo dejanje in storilca. Ta rok je sicer določen v procesnem predpisu, a ima vse značilnosti materialnega roka. Zato v teh primerih velja, da takšen rok v času do izteka začasnih ukrepov ne bo tekkel.

Kaj je z zastaralnimi roki?

Zadržanje zastaralnih rokov že določa Obligacijski zakonik. Namreč 360. člen OZ določa, zastaranje ne teče ves tisti čas, ko upnik zaradi nepremagljivih ovir ni mogel sodno zahtevati izpolnitve obveznosti. Še dodatno določa 1.točka 359. člena OZ, ki določa, da da zastaranje ne teče med mobilizacijo, neposredno vojno nevarnostjo, izrednim ali vojnim stanjem ter za terjatve oseb v vojaški službi.

Sem novinar in bi želel spremljati obravnavo, ki je prihodnji teden razpisana na enem izmed sodišč. Mi bo to, glede na trenutno situacijo omogočeno?

Sodnik ali predsednik senata bo lahko iz razlogov po 1. členu zakona začasno izključil javnost celotne glavne obravnave ali njenega dela. Navedeno pomeni, da je od sodnika ali predsednika senata odvisno, ali vam bo prisotnost na glavni obravnavi omogočena.

Ali tečejo roki za vložitev ustavne pritožbe?

Rok 60 dni za vložitev ustavne pritožbe ne teče. To velja tudi za primere, ko je rok 60 dni začel teči preden so uveljavljeni ukrepi iz tega zakona.

Kako bo z dokazovanjem upravičene odsotnosti v primeru, ko se posameznikov ne testira oz. se ne izdaja nekakšnih potrdil o potrebni (samo)izolaciji?

Zakon določa, da če stranka zamudi narok ali rok za kakšno pravno dejanje in izgubi zaradi tega pravico opraviti to dejanje, ji sodišče na njen predlog dovoli, da ga opravi pozneje (vrnitev v prejšnje stanje), če spozna, da je stranka zamudila narok oziroma rok iz upravičenega vzroka.

Presoja, kaj je upravičen vzrok, je v domeni sodišča, zakonodaja pa ne vsebuje dokaznega pravila, da bi takšen upravičen vzrok bilo treba izkazati z listino, mora pa upravičeni vzrok/razlog izkazati tisti, ki ga zatrjuje. Sodišče je tisto, ki presodi ali se dejstva štejejo za dokazana in sicer odloči po svojem prepričanju na podlagi vestne in skrbne presoje vsakega dokaza posebej in vseh dokazov skupaj.

Predlog za vrnitev v prejšnje stanje se poda pri sodišču, pri katerem bi bilo treba opraviti zamujeno dejanje.

Predlog se mora vložiti v petnajstih dneh od dneva, ko je prenehal vzrok, zaradi katerega je stranka zamudila narok ali rok; če je stranka šele pozneje zvedela za zamudo, pa od dneva, ko je za to zvedela.

Po šestih mesecih od dneva zamude se ne more več zahtevati vrnitev v prejšnje stanje.

Če se predlaga vrnitev v prejšnje stanje zaradi zamude roka, mora predlagatelj obenem, ko vložil predlog, opraviti tudi zamujeno dejanje, torej npr. vložiti pritožbo.

Vendar pa ta tem mestu dodatno pojasnjujemo, da to velja samo v zadevah, ki se bodo obravnavale kot nujne, saj v ostalih sodnih zadevah procesni roki ne tečejo, kar posledično pomeni, da institut vrnitve v prejšnje stanje sploh ne pride v poštev.

Sem prehlajen in v samoizolaciji, a bi moral vložiti ugovor na poziv za plačilo sodne takse. Odpeljati bi se moral v mesto, a nimam svojega vozila, javni prevoz pa ne obratuje. Sodišča ne priznavajo e-poštnega naslova, ki izkazuje mojo identiteto. Kaj pa, če se vseeno odločim, da ugovora ne vložim, me pa k plačilu sodne takse sili rok, jaz pa ne morem na pošto, da opravi plačilo.

Rok za ugovor na poziv za plačilo sodne takse je procesni rok. Če vam je bilo takšno sodno pisanje vročeno, začne ta rok za ugovor teči prvi naslednji dan, ko bodo prenehali veljati posebni ukrepi.

Rok za plačilo sodne takse je procesni rok, zato zanj velja vse, kar je navedeno v prejšnjem odstavku.

2. UPRAVNE ZADEVE

Interventni zakon ureja poslovanje v upravnih in drugih javnopravnih zadevah, v katerih vodijo upravne in druge postopke upravni organi (ministrstva, organi v sestavi ministrstev in upravne enote), drugi državni organi (kadar izvršujejo upravno funkcijo – v tem smislu tudi sodišča, ko npr. odločajo o IJZ, Informacijski pooblaščenec, razne samostojne agencije...), občine in nosilci javnih pooblastil.

Organ zahteva, da dopolnim vlogo, kaj na storim?

Če imate zahtevane podatke ali listine jih lahko kadarkoli pošljete po pošti ali po elektronski poti. Svetujemo vam, da pošiljanje dokumentov po pošti odložite do prenehanja posebnih ukrepov. V skladu z interventnim zakonom v času trajanja posebnih ukrepov roki za opravljanje procesnih dejanj, kot so dopolnitve vlog, v smislu odpravljanja pomanjkljivosti in prilaganja dokazov, ne tečejo, zato boste to lahko storili v preostalem času po prenehanju ukrepov, o čemer boste verjetno obveščeni iz medijev, na spletnih straneh ipd.

V določenih nujnih postopkih, kjer roki vseeno tečejo, boste o tem obveščeni s pozivom na dopolnitev. Če takšnega opozorila ni na dokumentu, velja, da rok v času trajanja posebnih ukrepov ne teče.

Kdaj bo zaradi posebnih ukrepov odloženo o zahtevku?

Zakon prekinja tek rokov za izdajo odločb. Organi tudi v času posebnih ukrepov poslujejo, vendar v omejenem obsegu. Ker se rok za izdajo odločb prekine do prenehanja posebnih ukrepov, bo tekel dalje po njihovem izteku. V interesu organov je, da čimprej izdajo zakonito odločbo, zato bodo to storili takoj ko bo mogoče. Če bodo razpolagali z vsemi dokazili, je odločba lahko vročena takoj po prenehanju ukrepov, sicer pa se bo čas izdaje podaljšal za čas trajanja posebnih ukrepov.

Ali se lahko pritožim v času posebnih ukrepov, ker odločba ni bila izdana v predpisanem roku?

Ker v času trajanja posebnih ukrepov ne teče rok za izdajo odločbe, organ ni v zamudi z odločanjem, zato bi bila pritožba ali tožba preuranjena, če bi jo vložili v času v času trajanja posebnih ukrepov.

Ali v času posebnih ukrepov mirujejo vsi roki?

V času posebnih ukrepov ne mirujejo roki v nujnih zadevah. O tem bodo stranke, ki bi kljub posebnim ukrepom morale izvesti določene aktivnosti, obveščene v odločbah, sklepih in drugih dokumentih, ki vzpostavljajo tek roka. Če so bili odločbe, sklepi in drugi dokumenti vročeni pred nastopom posebnih ukrepov, zavezanci za izpolnitev lahko pričakujejo posebno obvestilo o tem, da njihovi roki niso prekinjeni in tečejo dalje. Tisti, katerih roki so prekinjeni, obvestil ne bodo dobili.

Na kakšen način lahko vložim vlogo?

V času trajanja posebnih ukrepov se vloge lahko vložijo po elektronski poti ali po pošti. Če ima vložnik možnost izbire, predlagamo, da se odloči za elektronsko pot.

Elektronske vloge se lahko vložijo brez varnega elektronskega podpisa. V takem primeru bo organ identiteto vložnika ugotavljal ali preverjal z drugim načini, na primer s tem, da bo zahteval, da stranka sporoči še uradno dodeljeno identifikacijsko številko (EMŠO, DŠ) ali tudi na druge načine (npr. z naprednim elektronskim podpisom itd).

Ali se bo v času trajanja posebnih ukrepov opravljalo osebno vročanje?

V času posebnih ukrepov se osebno vročanje ne bo izvajalo, razen v nujnih primerih. Ko govorimo o osebno vročanju govorimo o predpisanem postopku, ko pismonoša na naslovu poišče naslovnika in mu ob podpisu vročilnice (s strani obeh) izroči pošiljko. Če naslovnika ne najde, mu pusti sporočilo, da jo prevzame v 15 dneh na pošti. Naslovnik tudi tam s podpisom vročilnice potrdi prevzem. Če ne pride na pošto, se pošiljka vrže v hišni predalčnik, če ga nima se vrne organu. Vročitev pa v vsakem primeru velja za opravljeno 15 dan od dneva, ko je puščeno sporočilo.

Neizvajanje osebnega vročanja pomeni, da se ne bodo fizično vročali odločbe, sklepi in drugi dokumenti, od vročitve katerih teče rok. Če bi do vročitve prišlo, ker je bila pošiljka poslana pred uveljavitvijo zakona, a ni bila vročena, se po zakonu šteje, da roki začnejo teči po prenehanju posebnih ukrepov. To je pomembno, da vročitev ne pomeni, da bi stranka morala začeti iskati na primer pravno pomoč za vlaganje pravnega sredstva ali hoditi na pošto, kjer ga bo priporočeno oddala.

Nujno potrebujem odločbo, ali jo lahko prevzamem na organu?

Skladno z zakonom, se prepove vročanje v prostorih organa. Izjema se dopušča za nujne zadeve, ki jih je že sicer po področnih zakonih treba vročiti v prostorih organa. Taki situacije nastopijo na primer pri vročanju osebnih dokumentov, ki se pri dnevnikih migrantih vedno opravi v prostorih organa, ker osebni dokument potrebujejo za vsakodnevno potovanje na delo; enako velja za tiste primere, ko ga oseba potrebuje čimprej zaradi potovanja v tujino zaradi zdravljenja, nujnih službenih opravkov itd.

Kako naj ugotovim, kaj je organ objavil na oglasni deski, če ne morem vstopiti v prostore?

Vročanje z javnim naznanilom, ki se v običajnih situacijah opravi tako, da se naznanilo objavi (fizično) na oglasni deski organa in (elektronsko) na eUpravi, se v času trajanja posebnih ukrepov opravlja tako, da se objave opravljajo samo na državnem portalu eUprava (<https://e-uprava.gov.si/e-uprava/oglasnadeska.html>).

Ali prekinitev teka rokov pomeni, da organi ne poslujejo?

Prekinitev teka roka ne pomeni, da organi ne bodo poslovali oziroma opravljali svojih zakonitih pristojnosti. Seveda je pri tem treba upoštevati omejitve tudi na strani organov, ki v tem času poslujejo drugače kot sicer.

Organ mora po Zakonu o splošnem upravnem postopku v določenem roku opraviti določena procesna dejanja, od tega da v petih delovnih dneh pozove k odpravi pomanjkljivosti vloge do tega da izda odločbo v predpisanem roku. Zlasti rok za izdajo odločbe je pomemben, ker se na njegov iztek veže pravica do vložitve pravnega sredstva (pritožbe ali tožbe) zaradi t.i. molka uprave, ki predpostavlja, da je zahtevek zavrnjen. Tudi v tem primeru velja, da v času prekinitve rok ne teče, po prenehanju ukrepa, pa bo organ odločbo izdal v času, ki mu je preostal oziroma takoj, ko bo mogoče, ker bodo izpolnjeni pogoji za zakonito odločitev.

Katere zadeve so veljajo kot nujne, zaradi katerih se bo postopek izvajal tudi v času trajanja posebnih ukrepov.

Kot nujne zakon opredeli zadeve oziroma postopke pri kateri je od odločitve v zadevi odvisno zavarovanje življenja in zdravja ljudi, javni red in mir, javna varnost, premoženje večje vrednosti, preživljanje oseb ali drugi nujni ukrepi za izvajanje oblasti za doseg namena, ki ga zasleduje zakon. Konkretnih upravnih zadev oziroma upravnih postopkov na tem mestu ni smiselno navajati, ker bodo okoliščine v vsakem posamičnem primeru (ne na splošno) ugotavljali organi, lahko pa rečemo, da so to lahko določene (ne vse) inšpekcijske zadeve, izvršilne zadeve, posamični ukrepi v zvezi z virusom (odreditev karantene), morebiti tudi davčne zadeve ipd.

Kaj naj storim, ker bi zahtevo za pridobitev pravice moral vložiti v času trajanja posebnih ukrepov?

Če bi se rok za uveljavitev materialne pravice (na primer podaljšanje dovoljenja za prebivanje tujca je treba podaljšati do izteka veljavnega, podaljšanje prijave začasnega prebivališča ipd.) iztekel v času trajanja posebnih ukrepov, bo pravico mogoče uveljavljati v osmih dneh po prenehanju ukrepov, do takrat pa se jih morebitna obstoječa pravica po zakonu podaljša.

3. PREKRŠKI

V prekrškovnih zadevah roki ne tečejo. Ne glede na prejšnji stavek pa prekrškovni organ lahko začne ali nadaljuje postopek o prekršku v nujnih zadevah (če obstaja nevarnost za življenje in zdravje ljudi, za javni red in mir, za javno varnost, za premoženje večje vrednosti). V teh primerih roki tečejo, o tem pa mora prekrškovni organ storilca prekrška obvestiti.

4. IZVRŠEVANJE KAZENSKIH SANKCIJ

Prejel sem poziv na prestajanje zaporne kazni. Kaj zdaj?

Že začeti postopki v zvezi s pozivom obsojenca na prestajanje kazni zapora (v tem konkretnem primeru ste poziv že prejeli) se po uveljavitvi zakona prekinejo, novi postopki pa se ne začnejo.

Vaš postopek se torej prekine do konca trajanja ukrepov po tem interventnem zakonu.

Ali bodo zdaj vsi obsojenci izpuščeni?

Ne, ta skrb je odveč.

Na podlagi interventnega zakona bodo direktorji zavodov za vsakega obsojenca individualno presojali ali izpolnjuje pogoje za prekinitvev prestajanja kazni ali za predčasni odpust. Predvsem bo ta presoja temeljila na varnostni oceni in s tem povezani nevarnosti za družbo. Obsojenci, pri katerih obstaja celo najmanjša ponovitvena nevarnost, ne bodo odpuščeni iz zavoda, niti ne bo njihova kazen prekinjena!

Sem žrtev kaznivega dejanja in me, po objavi novice, da bodo direktorji zavodov prekinjali kazni obsojencev, skrbi za lastno varnost.

Prekinitvev prestajanja kazni bo mogoča le pri tistih obsojencih, ki so tekom dosedanjega prestajanja kazni aktivno izpolnjevali obveznosti iz osebnega načrta in ne predstavljajo varnostnega tveganja. Gre torej za obsojence, ki so že varnostno preizkušeni. Obsojenec, ki še ni prejel ugodnosti prostih izhodov, na podlagi interventnega zakona ne bo mogel biti predčasno odpuščen iz zavoda, niti ne bo njegova kazen prekinjena.

V kolikor mi bo prekinjeno prestajanje kazni zapora, kaj bo s preostankom kazni?

Prestajanje kazni v času prekinitvev kazni zapora obsojencu miruje, ker se čas trajanja prekinitvev ne šteje v prestajanje kazni zapora.

Povedano preprosteje - čas prekinitvev se ne všteje v čas prestajanja zaporne kazni, zato bodo morali obsojenci po koncu prekinitvev še neprestani del kazni prestati v celoti.

Ali bodo izpuščeni tudi priporniki?

Ne. Med nujnimi zadevami, ki bodo na sodiščih neprekinjeno tekale naprej, so še vedno preiskave in sojenje v kazenskih zadevah, v katerih je obdolžencu odvzeta ali omejena prostost, torej zadeve v katerih je obdolžena oseba v priporu. Tu se roki ne ustavljajo in te zadeve bodo tekale dalje.

Odveč je torej skrb, da bi nekoga, pri katerem obstajajo priporni razlogi in je nevaren za družbo, sedaj izpustili na prostost na podlagi določb interventnega zakona. To jasno izhaja tudi iz jezikovne razlage zakonskega besedila, ki govori o »obsojencih«.

Koliko obsojencev bo izpuščenih?

S temi podatki ne moremo razpolagati vnaprej, saj bodo direktorji zavodov na podlagi interventnega zakona za vsakega obsojenca individualno presojali ali izpolnjuje pogoje za prekinitvev prestajanja kazni ali za predčasni odpust. Predvsem bo ta presoja temeljila na varnostni oceni in s tem povezani nevarnosti za družbo. Obsojenci, pri katerih obstaja celo najmanjša ponovitvena nevarnost, ne bodo odpuščeni iz zavoda, niti ne bo njihova kazen prekinjena!

5. NOTARSKE PISARNE

Zakon omogoča predsedniku Notarske zbornice, da sprejme začasne ukrepe v zvezi s poslovanjem notarskih pisarn, ki se nanašajo zlasti na način ali omejitev uradnih ur za sprejemanje strank. Ukrep morebitnega popolnega zaprtja notarske pisarne pa bo lahko sprejel le minister za pravosodje. O vsem boste seznanjeni na spletni strani NZS (<https://www.notar-z.si/>), kjer bodo na voljo tudi vse informacije in kontakti.